www.architektura.muratorplus.pl

ARCHITEKTURA

06 (189) CZERWIEC 2010 CENA 14,90 zł (w tym 0% VAT) NAKŁAD 10000 INDEX 328197 ISSN 1232-6372

06.2010

1232-6372 06

Ogród Doświadczeń w Krakowie \ The Garden of Experiments in Krakow

Architekci skupili się przede wszystkim na wydobyciu urody materiału, z którego wykonano posadzki niewielkich placyków: od kamienia, drewna, powłok bitumicznych, aż po żwir czy bambus\Architects focused on emphasizing the beauty of materials from which the floors of the small squares are made: stone, wood and bitumen to gravel and bamboo

Ogród Doświadczeń im. Stanisława Lema w Krakowie\The Stanisław Lem Garden of Experiments
Park Lotników Polskich, Kraków
Autorzy\Architects: *Ingarden & Ewý Architekci, architekci Krzysztof Ingarden, Jacek Ewý*
Współpraca autorska\Associate architects: *architekt Bartosz Haduch (architekt prowadzący)*
Zespół\Team: *architekci Piotr Hojda, Krzysztof Stępniak, Piotr Skucha, Bartosz Kuśnierz; studenci Elżbieta Moczek, Joanna Kania, Marcin Pienkiewicz, Krystyna Dubas, Maciej Jagielak, Piotr Panek, Katarzyna Olszewska*
Projekt urządzeń edukacyjnych\Educational installations design:
Dr Marek Gołąb, (Instytut Fizyki UJ), inż. Krzysztof Stępień
Koordynator i inicjator projektu\Project coordinator and originator:
Danuta Szymańska, dyrektor Domu Kultury im. C.K. Norwida
Inwestor\Client: *Krakowski Zarząd Komunalny*
Powierzchnia terenu\Site area: *ok. 6 ha*
Wykonawca\Contractor:
AKG Architektura Krajobrazu
Projekt\Design: *2006-2007*
Realizacja\Construction:
2007-2008 (I etap)
Koszt inwestycji\Cost of investment: *ok. 8 000 000 zł*

Biogram i zdjęcia autorów
prezentujemy na str. 118

Jednym z pierwszych parków edukacyjnych na świecie jest Pole Doświadczeń Zmysłowych w Norymberdze otwarte w 1996 roku. Wśród drzew i alejek spacerowych ustawiono tam zabawki dydaktyczne pochodzące z kolekcji filozofa, matematyka, projektanta i artysty Hugona Kükelhausa, w prosty sposób tłumaczące podstawowe prawa fizyki i przyrody. W Polsce od 2007 roku działa Ogród Doświadczeń imienia Stanisława Lema, stworzony według koncepcji Kükelhausa polegającej na rozwoju dzieci poprzez doświadczenie i zmysły. Rozciąga się on na 6 hektarach w południowo-wschodniej części Parku Lotników w krakowskich Czyżynach. Idea jego powstania zrodziła się w Nowohuckim Centrum Kultury, poparły ją lokalne stowarzyszenia, a realizację wsparło miasto oraz Europejski Fundusz Społeczny. Podobnie jak w Norymberdze, najważniejsze są tu urządzenia. Dzięki nim zwiedzający poprzez zabawę mogą poznać różne fizyczne zjawiska: ruch odśrodkowy, rozszczepienie światła, rozchodzenie się fal dźwiękowych. Platformy, na których stoją przyrządy mają różne kształty i faktury. Są one najbardziej charakterystycznymi elementami małej architektury Ogrodu Doświadczeń, a ich forma wynika z faktu, iż projektanci z krakowskiego biura Ingarden & Ewý musieli zachować istniejące, parkowe alejki. Problemem było więc zakomponowanie systemu ścieżek i kilkudziesięciu stanowisk z urządzeniami. Te pierwsze wiją się niczym łodygi, więc platformy upodobniono do wyrastających z nich liści. Architekci skupili się przede wszystkim na wydobyciu urody materiału, z którego wykonano posadzki niewielkich placyków: od kamienia, drewna, powłok bitumicznych, aż po żwir czy bambus. Wiele pomysłów pojawiło się podczas realizacji, przy współpracy z kamieniarzami. Na jednej z nich zastosowano owalne płyty z bardzo drogiego granitu Nero Assoluto będące odrzutami z zakładu kamieniarskiego, w którym wykonano blaty pod umywalki dla luksusowego hotelu – stąd ich obły kształt. Uwagę zwracają też miejskie meble, zwłaszcza dwa rodzaje ławek, wyróżnione w konkursie Bramy Kraju w 2008 roku. Jedna to prosta forma zawieszonego nad ziemią kątownika z jasnego betonu. Druga to drewniane siedzisko leżące na siatkowych gabionach. Świetlówki ukryte wśród kamieni wieczorami zamieniają ławkę w abstrakcyjną rzeźbę. W dzień w ogrodzie trudno dostrzec latarnie. Niskie lampy przy alejkach oraz reflektory podświetlające drzewa razem ze świecącymi siedziskami tworzą po zmroku iluminację i wprowadzają tajemniczy nastrój.
Niestety, wciąż nie można w pełni docenić tego założenia. Brakuje jeszcze dwóch pawilonów – recepcyjno-wejściowego oraz kawiarni nad sztucznym jeziorkiem, nie powstał też ciek wodny oraz 15-metrowa wieża widokowa w centrum, nowy zarządca ogrodu – krakowskie Muzeum Inżynierii nie planuje w najbliższym czasie kontynuacji inwestycji. Usypane muldy i wzgórza na obrzeżach całkowicie domykają ogród i separują go od reszty parku, tworząc kameralną zamkniętą przestrzeń.
Zaniedbany sześćdziesięciohektarowy Park Lotników Polskich założony w latach 60-tych do niedawna był raczej omijany przez krakowian, którzy woleli odwiedzać powstałe tuż obok gigantyczne centra handlowe. W ostatnim czasie jednak zaczyna przeżywać renesans, dwa lata temu urządzono nowy ogródek jordanowski, a w dalszych planach władze miasta mają budowę sali widowiskowo-sportowej. Ogród Doświadczeń, będący jego częścią, cieszy się popularnością, zwykle trudno znaleźć stanowisko doświadczalne bez młodego eksperymentatora. A dzięki nienarzucającym się interwencjom architektonicznym ma jeszcze jeden, oprócz edukacyjnego, walor – uwrażliwia na piękno natury.

Tomasz Malkowski
Zdjęcia: **Tomasz Zakrzewski**

Założenia autorskie:

Park edukacyjny Ogród Doświadczeń im. Stanisława Lema zlokalizowany jest w rozległym Parku Lotników Polskich w Krakowie. Teren o powierzchni ponad 6 hektarów zagospodarowano, wykorzystując istniejącą sieć ciągów pieszych i zastany drzewostan. Na układ ścieżek, przypominający koronę drzewa, nałożono schematyczne formy nawiązujące do struktury liści. Zróżnicowane pod względem formalnym i materiałowym liście stanowią platformy dla urządzeń edukacyjnych. W przyszłości na terenie parku planowane są dwa pawilony i wieża widokowa.
Projekt uzyskał nagrodę Polska pięknieje – siedem cudów unijnych funduszy (2008).

Krzysztof Ingarden, Jacek Ewý

The first educational park in Poland was opened in Krakow in 2007. The Garden of Experiments, named after the famous sci-fi writer Stanisław Lem, extends over six hectares in the south-east part of the Pilots Park in Czyżyny district. Didactic toys, placed among trees and paths, explain the basic laws of physics and nature in a simple way. Owing to them, visitors can learn about some phenomena: centrifugal motion, dispersion of light, dispersion of sound waves. Platforms, on which the instruments are located, have various shapes and textures. Their form results from the fact that designers had to adjust to the existing layout of paths; since these wind like stems, platforms pretend to be leaves. Architects focused on emphasizing the beauty of materials from which the floors of the small squares are made: stone, wood and bitumen to gravel and bamboo. Many ideas were born during construction, in collaboration with stonecutters.

1, 2. *Różnorodne posadzki platform, na których znajdują się urządzenia edukacyjne umożliwiające zrozumienie praw fizyki*

1, 2. *Varied floors of platforms with educational equipment for understanding the laws of physics*

1

2

3

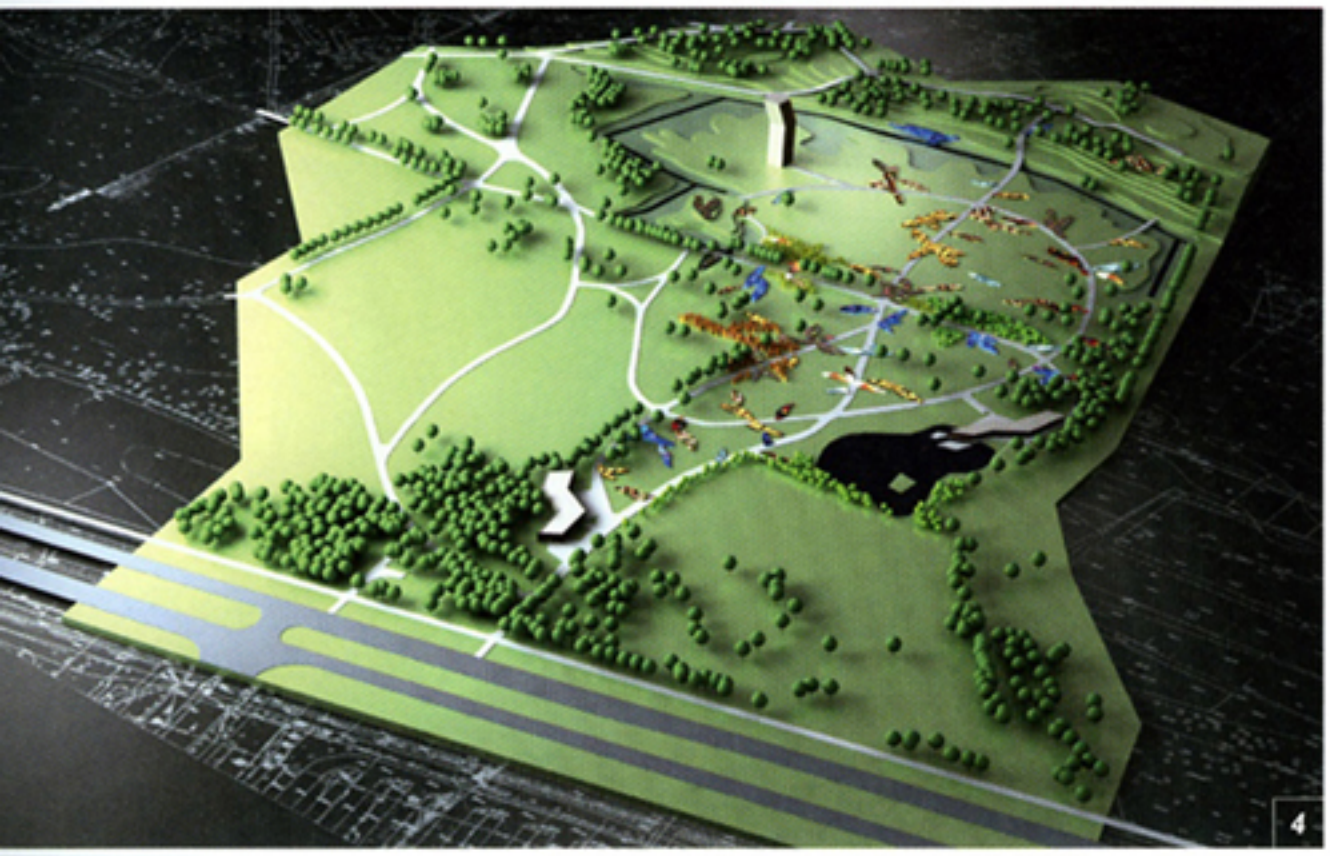

4

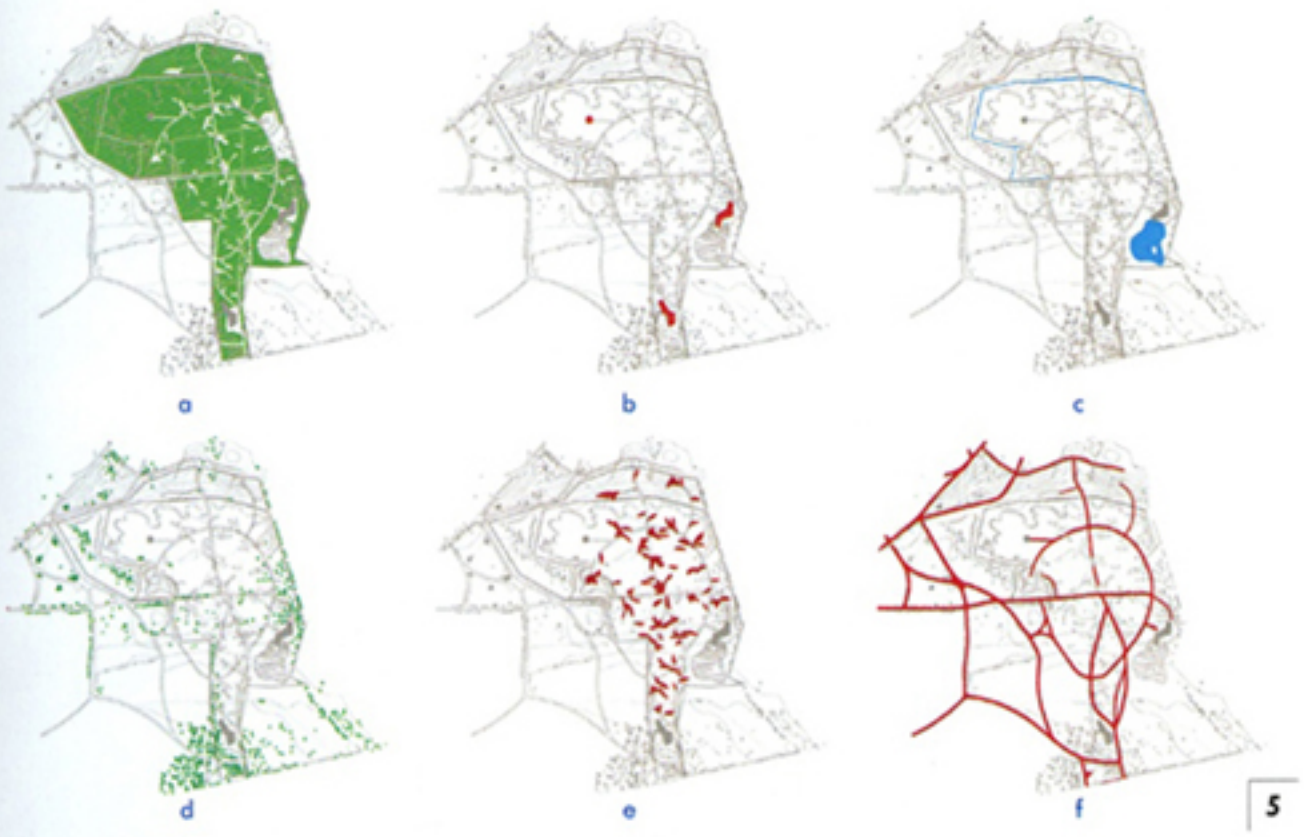

5

3. *Plan sytuacyjny Ogrodu Doświadczeń. Oznaczenia: 1 – przystanek tramwajowy; 2 – przejście piesze; 3 – główny dojazd do parku (dwa warianty); 4 – miejsca postojowe dla niepełnosprawnych i obsługi parku; 5 – brama główna; 6 – główna aleja; 7 – pawilon recepcyjno-warsztatowy (nieistniejący, przewidziany do realizacji w II etapie); 8 – aleja boczna; 9 – przykładowa platforma z urządzeniami edukacyjnymi; 10 – pomost-wyspa (nieistniejący, przewidziany do realizacji w II etapie); 11 – sztuczny zbiornik wodny (nieistniejący, przewidziany do realizacji w II etapie); 12 – pawilon kawiarniano-administracyjny (nieistniejący, przewidziany do realizacji w II etapie); 13 – wzniesienie z placem zabaw; 14 – wieża widokowa (nieistniejąca, przewidziana do realizacji w II etapie); 15 – skarpa; 16 – fosa; 17 – most zwodzony*

4. *Wizualizacja terenu Ogrodu Doświadczeń*

5. *Diagramy pokazujące podział przestrzenny parku: a – zieleń niska; b – budynki; c – woda; d – zieleń wysoka; e – platformy; f – komunikacja*

3. *Site plan of the Garden of Experiments. Key: 1 – tram stop; 2 – pedestrian passage; 3 – main access roads to the park (two variants); 4 – parking areas for the handicapped and employees; 5 – main gate; 6 – main avenue; 7 – reception and workshop pavilion (to be constructed in the 2nd phase); 8 – side avenue; 9 – model platform with educational equipment; 10 – platform-island (to be constructed in the 2nd phase); 11 – artificial water reservoir (to be constructed in the 2nd phase); 12 – café and admin. pavilion (to be constructed in the 2nd phase); 13 – hill with playground; 14 – viewing tower (to be constructed in the 2nd phase); 15 – scarp; 16 – moat; 17 – drawbridge*

4. *Visualization of the Garden of Experiments area*

5. *Diagrams of the spatial division of the park: a – low greenery; b – buildings; c – water; d – high greenery; e – platforms; f – communication*

6, 7, 9, 10. *Różnorodne posadzki platform, na których znajdują się urządzenia edukacyjne umożliwiające zrozumienie praw fizyki*
8. *Jedna z ławek – drewniane siedzisko na gabionach*

6, 7, 9,10. *Varied floors of platforms with educational equipment for understanding the laws of physics*
8. *A bench – wooden seat on a gabin*